

انتشارات هاوژین

بهمن یار شریفی
محمد ابراهیم عالمی
ارسلان طیبی
مختار عظیمی

انتشارات هاوژین

مازندران - ساری

تلفن: ۳۳۳۶۱۲۳۹ - ۱۱

Email: havzhin.publish@yahoo.com

جستار در

موسیقی و ترانه‌های

مازندران

عنوان و نام پدیدآور: جستاری در موسیقی و ترانه‌های

مازندران / بهمن یار شریفی ... [و دیگران]

مشخصات نشر: ساری: هاوژین، ۱۳۹۶

مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص

شابک: ۵ - ۲۷ - ۸۳۱۶ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: بهمن یار شریفی، محمدابراهیم عالمی، ارسلان

طیسی، مختار عظیمی.

-داشت: کتابنامه

موضوع: موسیقی محلی ایرانی - مازندران - پارتیسیون

(Folk music, Iranian-Mazandaran-Scores)

ترانه‌ها: محلی ایرانی - مازندران (Folk songs, Irani-)

(a - i - r - a - d a n

شناسه افزوده: بهمن یار، ۱۳۴۲

رده‌بندی کنگره: ۱۱۵ ج ۱۸۲۰ M

رده‌بندی دیویی: ۲۲/۷۸۹

شماره کتابشناسی ملی: ۶۰۶۸۰۰

بهمن یار شریفی

محمدابراهیم عالمی

ارسلان طیسی

مختار عظیمی

نوبت چاپ: نخست

سال چاپ: ۱۳۹۶

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

ویراستار: رضا توسلی

طراح جلد: صغری ابراهیمی

صفحه آرا: سمانه السادات خاتمی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: نیما بابلسر

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹	
بررسی ساختار و درون مایه‌ی ترانه‌های محلی مازندرانی	۱۱	مختار عظیمی
نگاهی به آثار کهنی در موسیقی مازندران	۲۷	بهمن یار شریفی / محمدابراهیم عالمی
لله‌وا	۳۵	محمدابراهیم عالمی / ارسلان طیبی
دوتار	۸۱	بهمن یار شریفی / محمدابراهیم عالمی
آسیب‌شناسی موسیقی مازندرانی	۹۳	بهمن یار شریفی
سازهای متداول در موسیقی مازندران	۹۶	محمدابراهیم عالمی / بهمن یار شریفی
پیوند و ارتباط موسیقی ردیف‌دستگاهی با موسیقی نواحی (محلی) ایران	۱۱۳	محمدابراهیم عالمی / بهمن یار شریفی
اصطلاحات و ترکیب‌ها در موسیقی مازندران	۱۳۳	محمدابراهیم عالمی

پیشگفتار

ایران سرزمین رنگ‌های گوناگون قومی است. این تنوع در موسیقی نیز خود را نشان داده است که مازندران یکی از رنگ‌های این رنگین کمان موسیقی اقوام ایرانی است.

به این سرزمین، اقوام مختلفی، به خاطر طبیعت رنگارنگ و خاک حاصل خیزش، مهاجرت کردند.

کردها، بلوچ‌ها، ترک‌ها ... در دورهای گوناگون، از دیگر نقاط ایران یا به اجبار یا به اختیار به مازندران آمدند. هر روی، همه‌ی مهاجران، فعلاً خود را مازندرانی می‌دانند. اگر چه چهار تلعن علی‌الملکی (منطقه‌ی بهشهر: روستاهای حسین آباد، زینوند، امیرآباد و زاغمرز) هم زبان خود را حفظ کرده‌اند و آذری‌ها نیز با زبان خودشان تکلم می‌کنند.

طبیعی است که موسیقی این اقوام بر موسیقی مازندران تأثیر گذاشته، اما، آن‌چنان نبوده که موسیقی بومی منطقه را مسخ کند و تحت تأثیر خود، شاخصه‌های آن را تغییر دهد.

نباید از یاد ببریم که اقوام مهاجر، چنان با اهالی بومی، در هم آمیختند که تفکیک و بازشناسی آن، گاهی غیرممکن است.

البته، از هر قوم، طایفه، زبان، گویش و آوایی که برآمده باشیم، از یک ریشه‌ایم.

بر کسی پوشیده نیست که موسیقی کهنِ مازندران، ریشه در زندگی گالشان، چوپانان، کشاورزان و چاروا داران دارد.

چوپانی که در دامنه یا دشت، با گوسفندان خود، همدم می‌شود و با اسواتی، گوسفندان را به چرا و می‌دارد و یا به سوی آغل می‌خواند، گالشی که در قلب جنگل، گاو و گوساله‌ی خود را با نام «برار، برار» (برادر)، «مار مار» (مادر) و «سَر» (نختر) با آواز می‌خواند و نوازش می‌کند، کشاورزی که در شالی‌زار، گندم‌زار و... با آواز به بار نشستن محصولش، شعرها می‌سراید و می‌خواند و چارواداری که در میان جنگل، کوه و دشت با آواز، راه طولانی را کوتاه می‌کند؛ همه، در پیدایش شکل‌گرفته و تکامل موسیقی مازندران دخیل بوده و سهم داشتند.

نغمه‌ها و آواهایی که از گذشته به ما رسیده، از این‌جا و آن‌جا، هنگام استراحت، در آیین‌ها و مراسم سنتی (عربی‌ها نوروز، شب‌نشینی‌ها، کشتی لوچو و...) و از کار دام‌پروری برخاسته است. موسیقی مازندران، چه در بخش آوازی و چه در بخش ریتمی، دارای ساختار خاصی است که ویژه‌ی موسیقی این منطقه می‌باشد.

آن شاخص‌ها و عناصری را که در پایه‌های ساختار آن دخیل هستند، می‌توان: نوع ترکیب نغمه‌ها، نحوه‌ی ایست‌ها، اوج و فرود آن، چگونگی تزیین، فواصل، ریتم، نوع صدادهی سازها و حتی کیفیت صوتی آواز خوانان، برشمرد.

اگر در نام گذاری قطعات سازی موسیقی مازندران، به ویژه
لله‌وا، کمی دقت و تأمل شود، کاملاً آشکار است که
نام گذاری‌ها بر اساس حالت و حرکت گوسفندان یا چوپانان، مانند «مش‌حال» و
«کردحال»، و یا بر پایه‌ی موقعیت مکانی، مانند «کمرسری»، می‌باشد.

اما، در ترانک‌ها (کیج‌جان) فرق دارد. به‌طوری که عنوان‌های ترانک‌ها، از
ترجیح آن گرفته می‌شود، مانند روبابه‌جان، بانوجان، طیه‌جان و...

توضیح این نکته ضروری است که اگر بخواهیم، موسیقی دشت مازندران را
با کوهستان آن مقایسه کنیم، باید ویژگی‌های آن دو را در موارد زیر بیان کرد:
۱- موسیقی کوهستان، تنزتر، خشن‌تر و حماسی‌تر از دشت است. در واقع،
موسیقی دشت، ملایم‌تر و لطیف‌تر از کوهستان است.

۲- موسیقی دشت، به لحاظ احساسی ثروت و ارباب رعیتی و جنگ‌ها، دارای
حزن و اندوه بیش‌تر و متنوع‌تر است.

محمد ابراهیم عالمی